

Грицаєнко Ігор Миколайович
доцент кафедри технічного сервісу в
АПК
Таврійський державний
агротехнологічний університет

ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ В УКРАЇНІ

Основою інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва є технічний потенціал галузі. Однак оновлення машино-тракторного парку, який становить основу технічного потенціалу галузі, відбувається повільно, що свідчить про значні проблеми, які накопичились на ринку сільськогосподарської техніки за попередні роки. На рис. 1 наведені складові ринку сільськогосподарської техніки, серед яких не останнє місце належить технічному сервісу.

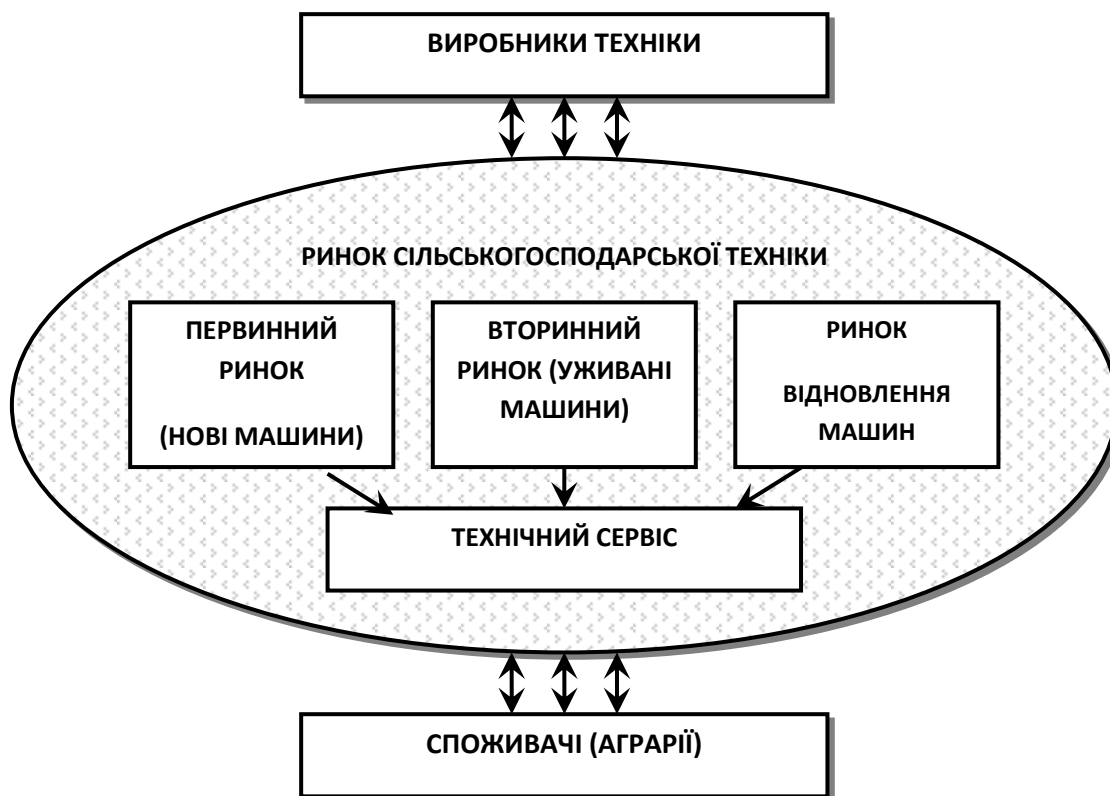

Рис. 1. – Складові ринку сільськогосподарської техніки

Джерело: складено автором на основі опрацювання літературних джерел

**Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Економічні перспективи підприємництва в Україні»**

Більшість суб'єктів господарювання не в змозі виконувати весь комплекс агротехнологічних робіт, а також технічного сервісу. Так, за 2000-2015 рр. кількість тракторів всіх марок (без тракторів, на яких змонтовані машини) в цілому по Україні скоротилася майже на п'яту частину і становила в 2015 р. 309,7 тис. одиниць, зернозбиральних комбайнів – відповідно на 16,4% до 56,3 тис. одиниць. Аналіз лінії тренду дозволив зробити висновок про те, що за досліджуваний період кількість тракторів щорічно зменшувалась в середньому на 3,8 тис. одиниць, зернозбиральних комбайнів – на 1,0 тис. одиниць.

Недостатня забезпеченість аграрного виробництва сільськогосподарською технікою призводить до того, що навантаження на неї в Україні вразі перевищує відповідні показники розвинених країн, що заважає виконанню необхідних технологічних операцій у встановлені строки і призводить до значних втрат урожаю. Так, площа ріллі в розрахунку на 1 трактор в цілому по Україні з 82 га в 2000 р. збільшилась майже на третину і становила в 2015 р. 105 га (для порівняння: в США – 28 га, у Франції – 14 га на трактор [1]). В сільськогосподарських підприємствах цей показник відповідно з 69 га збільшився до 152 га, або в 2,2 рази, в той же час в господарствах населення зі 104 га він скоротився до 64 га, або на 38,6%. Площа зернових та зернобобових культур в розрахунку на 1 комбайн за 2000-2015 рр. у цілому по Україні з 203 га збільшилась до 262 га, або на 29,2% (для порівняння: у США, Франції та Німеччині навантаження на комбайн близько 55 га [1]). При цьому в сільськогосподарських підприємствах цей показник зі 184 га відповідно збільшився на 55,6% і становив 286 га, в господарствах населення – відповідно зі 786 га зменшився на 72,8% і становив 214 га.

Аналіз тенденцій зміни навантаження на сільськогосподарську техніку свідчить про те, що за 2000-2015 рр. площа ріллі в розрахунку на 1 трактор в середньому по Україні зростала щорічно на 1,2 га. При цьому в сільськогосподарських підприємствах цей показник збільшувався щорічно на 6,8 га, тоді як в господарствах населення – навпаки, зменшувався на 2,8 га

відповідно. Площа зернових та зернобобових культур в розрахунку на 1 зернозбиральний комбайн в середньому по Україні за 2000-2015 рр. щорічно збільшувалась на 5,6 га, в тому числі в сільськогосподарських підприємствах на 13,9 га. Збільшення кількості комбайнів в господарствах населення призвело до щорічного зменшення навантаження на них відповідно у середньому на 26,6 га.

Аналіз динаміки руху сільськогосподарської техніки свідчить про наявність негативної тенденції перевищення кількості тієї, яка вибула протягом року, до тієї, яка надійшла. Так, в 2008-2010 рр. кількість тракторів та зернозбиральних комбайнів, яка вибула протягом року, в півтора-два рази перевищувала ту, яка відповідно надійшла. Найнижчим за 2008-2015 рр. це співвідношення було в 2011-2012 рр. (104,1% та 81,5% по тракторах, 93,1% та 103,3% по зернозбиральних комбайнах відповідно). Середній показник зносу сільськогосподарської техніки складає 70%, в тому числі тракторів 78%, комбайнів – 71%.

Аналіз динаміки купівлі сільськогосподарськими підприємствами України нових тракторів та зернозбиральних комбайнів за 2011-2015 рр. свідчить про зменшення кількості та одночасне суттєве збільшення вартості купівель тракторів та комбайнів внаслідок росту цін. Середньорічний темп росту середніх цін на трактори всіх видів за 2010-2015 рр. становив 129,8%, зернозбиральних комбайнів – відповідно 124,6%. Незважаючи на те, що вітчизняна техніка дешевше, сільгосптоваровиробники віддають перевагу імпортним аналогам, частка яких складає понад 80% у загальній вартості коштів, витрачених на придбання технічного забезпечення. Закордонна техніка довше працює без ремонту, більш економно витрачає паливо, менше шкодить навколишньому середовищу, дозволяє значно заощаджувати людські ресурси [2]. Але висока вартість імпортової техніки є стримуючим фактором на шляху модернізації та оновлення технічного забезпечення аграрного виробництва. В 2011-2015 рр. спостерігається суттєве скорочення імпорту техніки. Так, кількість тракторів всіх марок, яка ввозиться в країну, зменшилась більше, ніж

на дві третини, зернозбиральних комбайнів – майже на половину. При цьому вартість придбаних тракторів скоротилася на 59%, зернозбиральних комбайнів – на 60,8%.

За інформацією Міністерства аграрної політики України, мінімальне науково обґрунтоване щорічне оновлення машинно-тракторного парку до технологічної потреби в цінах, які склалися на початок 2016 р., становить 35 млрд. грн., у тому числі близько 40 тис. тракторів (15 млрд. грн.) та майже 7 тис. зернозбиральних комбайнів (10,5 млрд. грн.) [3]. В умовах жорсткого дефіциту власних коштів аграрних підприємств на оновлення сільськогосподарської техніки виникає потреба в пошуку найбільш ефективних зовнішніх джерел фінансування інвестицій в технічне забезпечення сільського господарства.

В питаннях технічного сервісу, який є важливою складовою ринку сільськогосподарської техніки, є суттєві проблеми. Іноземна техніка на внутрішньому ринку продається без належного забезпечення сільгосптоваровиробників нормативно-технологічною документацією для її ремонту. На внутрішньому ринку відсутнє ремонтно-технологічне обладнання для виконання технічного сервісу іноземної техніки. Фірмові сервісні центри фактично монополізували ринок ремонту та технічного обслуговування [4].

Список використаної літератури

1. Скоцик В. Технічне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників: сучасний стан та проблеми вирішення / В. Скоцик // Економіка та управління АПК. – 2013. – Вип. 10. – С. 56-60;
2. Скоцик В. Концептуальні засади розвитку ринку сільськогосподарської техніки в Україні / В. Скоцик // Економіка та управління АПК. – 2014. – №2. – С. 114-118;
3. Офіційний веб-портал Міністерства аграрної політики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/>;
4. Сидорчук О. Проблеми технічного сервісу сільськогосподарської техніки. / О. Сидорчук., С. Котенко, М. Василенко, В. Кучерявий // Механізація та електрифікація сільського господарства. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Випуск 99. – Т.2. – Глеваха, 2014. – С. 299-307.